
ПОДВИЖНИКИ КРАЄЗНАВСТВА ЧЕРКАЩИНИ

Олександр ЛИСЕНКО (Київ)
Олександр ПЕРЕХРЕСТ (Черкаси)

НЕВТОМНИЙ ТРУДІВНИК КРАЄЗНАВЧОЇ НИВИ

Г. Голиш

На початку минулорічного березня минуло 75 років від дня народження відомого на Черкащині освітянина й краєзнавця Григорія Михайловича Голиша. Його багатогранна життєдіяльність стала взірцем служіння рідному краю і Україні, а тому вбачається актуальним оглянути основні віхи його життя та напрями дослідницької діяльності, акцентувавши увагу на зробленому ним внеску в розвиток краєзнавчого руху.

Життєвий шлях Григорія Голиша розпочався в нелегкий повоєнний період 4 березня 1949 року. Його малою батьківщиною стало село Деньги, що на Золотоніщині Полтавської (нині Черкаської) області. Це мальовниче поселення на берегах річки Самозванки має давнє козацьке коріння, відоме славними бойовими й трудовими традиціями, а надто – своїми іменитими уродженцями. Серед них, зокрема, один із фундаторів вітчизняної філософії Петро Канівецький, репрезентанти дореволюційної юридичної школи, доктори права Василь та Григорій Демченки, відомий український державотворець доби Української революції 1917–1921 рр., письменник та історик Сергій Шелухін, заслужений художник Туркменії Іван

Черінько, народний артист України, лауреат Державної (нині Національної) премії імені Тараса Шевченка Андрій Гончар, знаний фольклорист Яків Демченко та інші достойники.

Григорій зростав у дружній інтелігентній родині. Його батько Михайло Іванович, колишній офіцер-фронтовик, працював головним агрономом, був відзначений за бойові та трудові заслуги трьома орденами й чотирнадцятьма медалями. Понад 30 років віддала педагогічній ниві мати, Ольга Гаврилівна, працюючи учителькою початкових класів.

Неповну середню освіту здобув у місцевій восьмирічці. Продовжив навчання в Золотоніській середній школі № 4 – знаному навчальному закладі міста, що свого часу дав путівку в життя відомим українським майстрам слова Семену Скляренку та Миколі Терещенку. Одним із учителів Григорія в цій школі став відомий краєзнавець національного рівня, заслужений учитель України Михайло Пономаренко, який зронив у душу Григорія перші зерна зацікавленості історією рідного краю. А завершив загальноосвітню підготовку Г. Голиш уже в Чапаєвській одинадцятирічці (родина перебралася в с. Чапаєвка на постійне проживання). У шкільні роки відзначався дисциплінованістю й відповідальністю, допитливістю й ретельністю у виконанні домашніх завдань, успішно виступав на районних та обласних предметних олімпіадах. Успіхи учня були відзначені похвальними листами, грамотами та золотою медаллю за особливі успіхи в навчанні¹.

Відразу після закінчення школи він вступив на історичний факультет Полтавського державного педагогічного інституту ім. В. Г. Короленка. Принагідно зазначимо, що зі стін його *alma mater* – визнаного лідера педагогічної освіти України – вийшли відомі освітянські класики Антон Макаренко та Василь Сухомлинський. У навчальному закладі

¹ Пономаренко М. Ф. Голиш Григорій Михайлович. Краєзнавці Черкащини : біобібліографічний словник. Золотоноша, 2003. С. 25–26.

панувала особлива аура духовності та українства. До того ж, роки навчання Григорія співпали в часі з добою шістдесятництва, яка витворила належне підґрунтя для критичного мислення, інтелектуального зростання й творчих пошуків. На формування фахівця-історика великий вплив справили такі відомі вчені-педагоги, як Павло Денисовець, Антон Черевань, Василь Лобурець, Віктор Воловик, Микола Чупрун, Яків Побеленський, Олексій Соколовський, Михайло Семиволос, Марія Малич, Іван Підласий та інші.

Навчаючись в інституті, Григорій уже з першого курсу став активним членом студентського наукового товариства. Він активно займався дослідницькою роботою, брав участь у міжвузівських та республіканських наукових конференціях. Були помічені й належно оцінені його ґрунтовні розвідки з історії громадських об'єднань Полтавщини. Григорій ставав неодноразовим переможцем та дипломантом обласних і всеукраїнських конкурсів студентських наукових робіт. Навчання в інституті він завершив у 1970 р., отримавши диплом з відзнакою і кваліфікацію вчителя історії та суспільствознавства.

Трудова діяльність розпочалася того ж року на посаді вчителя історії та німецької мови Річицької десятирічки на Волині. А потім була служба в лавах Збройних сил СРСР, яку проходив у танкових військах Прикарпатського військового округу (пізніше отримав військове звання капітана). Після закінчення дійсної військової служби у 1972 р. Г. Голиш повернувся до села Чапаєвка. У місцевій школі викладав історію та суспільствознавство, накопичував необхідний учительський досвід, ділився ним на районних, обласних та республіканських конференціях і нарадах, керував районною школою передового педагогічного досвіду. Вів багатопланову позакласну роботу з історії, зокрема, очолював гурток юних археологів-нумізматів та шкільний клуб «Пошук». Його учні неодноразово посідали призові місця на районних та обласних олімпіадах з суспільних дисциплін. Під керівництвом

учителя було підготовлено та захищено 10 дослідницьких праць на обласному етапі конкурсу-захисту учнівських робіт МАН, усі вони відзначені дипломами. За результатами атестації Григорію Михайловичу було присвоєно звання «Учитель-методист» та вищу кваліфікаційну категорію.

Уже тоді він постійно перебував у вирі активного громадського життя, зокрема, на громадських засадах працював заступником голови виконкому Чапаєвської сільської ради, керував первинними осередками товариств «Знання» та охорони пам'яток історії та культури, вів інтенсивну лекційно-просвітницьку роботу.

Від 1978 р. перебував у резерві керівних працівників районного відділу освіти, закінчив відповідні курси при Центральному інституті вдосконалення вчителів (м. Київ). У 1985 р. був призначений директором Чапаєвської середньої (загальноосвітньої I–III ст.) школи і працював на цій посаді понад 13 років. То був доволі цікавий і плідний час історії цього знаного в краї освітнього закладу. Завдяки ініціативі та організаторському хисту Григорія Михайловича було споруджено новий шкільний корпус, створена належна матеріальна база (чотирнадцять сучасних навчальних кабінетів і лабораторій, два спортзали, три навчальні майстерні, теплиця, актовий зал, бібліотека з читальним залом, один із найперших на Золотоніщині комп'ютерних класів тощо).

На подвір'ї школи було закладено дендропарк із сорока порід дерев та кущів. У 1990 р. розпочав свою роботу шкільний профілакторій, де до послуг учнів та учителів пропонувалося 10 фізіотерапевтичних процедур, сеанси лікувального масажу, долікарська допомога й стоматологічні послуги. У експозиції шкільного краєзнавчого музею «Пам'ять», фундатором якого став Г. М. Голиш, налічувалося понад 1 тис. експонатів (відділи історії села, історії школи, етнографії). Музей набув статусу народного, згодом йому було присвоєно звання «зразкового».

Учасник Міжнародного Шевченківського форуму «Від серця Європи – до серця України» український письменник І. Ф. Драч у Чапаєвській школі Золотоніського району. На фото (зліва направо): директор школи Г. М. Голиш, І. Ф. Драч, відомий краєзнавець М. Ф. Пономаренко. 1989 р.

Очолюваний ним педагогічний колектив домогся вагомих результатів навчально-виховної роботи. У 1990-х рр. Чапаєвська школа стала базовою серед загальноосвітніх закладів району та області

з питань використання на уроках і в позакласній роботі краєзнавчого матеріалу, а також екологічного виховання, фізкультурно-оздоровчої роботи. На базі очолюваного Г. Голишем закладу постійно відбувалися районні та обласні семінари й конференції освітян, а досвід роботи педколективу узагальнювався та рекомендувався до впровадження райметодкабінетом та Черкаським інститутом післядипломної освіти. Свідченням визнання вагомих успіхів Григорія Михайловича в управлінні школою стало обрання його делегатом 1-го з'їзду педагогічних працівників України, делегування на Всеукраїнську конференцію з питань роботи кращих сільських загальноосвітніх закладів та на республіканський форум педагогічного товариства України.

Від початку 1970-х рр. він захопився історичним краєзнавством і назавжди пов'язав із ним свої пошуково-дослідницькі уподобання. Ще в 1972 р. з'явилася його перша публікація в районній газеті й надалі Григорій Михайлович постійно ділився результатами своїх краєзнавчих студій на шпальтах місцевої періодики.

Від квітня 1998 р. він обійняв посаду заступника голови Золотоніської райдержадміністрації з гуманітарних, політико-правових питань. На цій копіткій і відповідальній ділянці роботи в доволі драматичний період становлення української державності ювіляр опікувався освітньою, медичною, культурною сферами району, спрямовував діяльність пенсійного фонду та системи соціального захисту, вирішував нелегкі проблеми регіональної політики й правовідносин. Не полишив Григорій Михайлович і педагогічну роботу, працюючи за сумісництвом учителем історії в рідній Чапаєвській школі, викладачем Черкаського державного університету імені Богдана Хмельницького. Водночас він продовжував свої краєзнавчі розвідки й постійно ділився їхніми результатами на шпальтах місцевої періодики, а в 2000 р. видав свою першу книгу «Золотоніщина в роки Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр.».

Проте чиновницько-управлінське повсякдення та ще й в умовах політичної нестабільності дошкуляло Г. Голишу дедалі більше, тому він у 2000 р. прийняв пропозицію щодо переходу на постійну роботу до Черкаського державного університету імені Богдана Хмельницького².

У цьому провідному виші краю працював старшим викладачем, доцентом кафедри всесвітньої історії, згодом – історіографії, джерелознавства та спеціальних історичних дисциплін. Важливою подією його творчої біографії став захист у 2004 р. дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук (тема – «Становище неповнолітніх громадян України в період німецько-радянської війни 1941–1945 рр.»). Через рік йому було присвоєно вчене звання доцента.

Григорій Михайлович викладав важливі методологічні й практично спрямовані навчальні курси, які відіграють

² Лисенко О. Життєвий і творчий шлях. Голиш Григорій Михайлович, кандидат історичних наук, доцент : біобібліографічний покажчик / уклад. Л. І. Синявська. Черкаси, 2009. С. 5–7.

велику роль у підготовці фахівця-історика, зокрема, «Історія історичної науки», «Сучасна історіографія історії зарубіжних країн», «Нумізматика», «Генеалогія та основи соціального етикету», «Історичні портрети політичних і державних діячів зарубіжних країн». Долучився він і до підготовки майбутніх спеціалістів із туризму та готельного господарства, викладаючи їм такі навчальні дисципліни, як «Етнокультурологія та антропологія», «Туристичне країнознавство» та «Історія туризму». Викладач розробив ґрунтовні навчально-методичні комплекси з усіх восьми дисциплін викладання, які були схвалені відповідними кафедрами і вченими радами, пройшли належну практичну апробацію.

Навчальні заняття, які проводив Григорій Михайлович, відзначалися високим науково-методичним рівнем, доступністю, риторичністю, прикладним характером, інтерактивністю, застосуванням електронних технологій, належним виховним потенціалом. У роботі зі студентами він максимально враховував вимоги сучасної психолого-педагогічної науки, відзначався комунікативністю, доброзичливістю, щирістю й водночас вимогливістю та принциповістю.

Григорій Михайлович працював куратором студентської академгрупи і став для своїх вихованців мудрим наставником, постійно опікувався їхніми проблемами, налаштовував на добросовісну навчальну працю, неухильне дотримання норм суспільної моралі. Керована ним група була однією з найкращих за якісними показниками успішності, дисциплінованості, рівнем громадської активності³.

Від жовтня 2008 р. доцент Г. Голиш очолив наукову бібліотеку університету, паралельно з цим за сумісництвом, до 2015 р., викладав на кафедрі археології і спеціальних галузей історичної науки ННІ історії та філософії, потім упродовж року – на кафедрі публічного управління ННІ економіки і права. Від 2017 р. зосередився переважно на бібліотечно-організаторській та науково-публіцистичній роботі.

³Там само. С. 7–9.

На посаді директора бібліотеки, продовжуючи справу своїх попередників, Григорій Михайлович розгорнув багатопланову роботу з метою приведення бібліотечної діяльності у відповідність з сучасними вимогами й викликами, утвердження її належного реноме як одного з найважливіших багатофункціональних підрозділів університету. Зокрема, фонди бібліотеки інтенсивно поповнюються завдяки фандрайзинговим діям дирекції та налагодженню особистих контактів з авторами, видавництвами й науково-дослідними установами. Удосконалилася матеріально-технічна база, планомірно проходить процес подальшої комп'ютеризації технологічних процесів: було відкрито електронний читальний зал, створено потужний електронний ресурс, суттєво поліпшилася науково-видавнича робота, активізувалася культурно-просвітницька діяльність, започатковано міжнародні зв'язки тощо. Завдяки ініціативі директора бібліотека отримала ім'я людини-академії Михайла Максимовича. Від 2021 р. при бібліотеці функціонує університетський музей історії книги, тематико-експозиційний план якого розроблено Г. М. Голишем.

Г. М. Голиш має чималий науковий та журналістський доробок, який складається з понад 600 публікацій. У колі його наукових уподобань – історія Другої світової війни, спеціальні історичні дисципліни, історія національної освіти, персоналістика, однак пріоритетне місце посідає історичне краєзнавство. Ювіляром підготовлена монографія, чотири підручники й навчальні посібники, 16 науково-популярних книг і довідкових видань (частина – у співавторстві), а також сотні статей, повідомлень, рецензій.

Помітним явищем у науковому житті стало видання монографії «У вирі війни. Становище неповнолітніх громадян України в 1941–1945 рр.»⁴, яка підготовлена в рамках

⁴ Голиш Г. М. У вирі війни. Становище неповнолітніх громадян України в 1941–1945 рр. : монографія. Черкаси : Черкаський ЦНТЕІ, 2005. 323 с. : іл.

комплексних наукових тем відділу історії України періоду Другої світової війни Інституту історії України НАН України. Названа праця за однастайними оцінками авторитетних рецензентів, професорів В. І. Кучера та О. Г. Перехреста, а також доктора Д. Стратієвського (ФРН), стала першим у вітчизняній історіографії дослідженням з означеної проблематики. Схвальні відгуки провідних фахівців зі спеціальних історичних дисциплін (зокрема, завідувачки відділу Інституту історії України НАН України професора М. Ф. Дмитрієнко) отримав також навчальний посібник «Основи нумізматики»⁵, який витримав уже два видання (надано гриф МОН України). Корисним для студентів-істориків виявився й підручник «Історія історичної науки від найдавніших часів до кінця ХІХ ст.»⁶, схвалений до друку рецензентами: членом-кореспондентом НАН України П. Рентом та членом-кореспондентом НАПН України О. А. Удодом. Бібліотечна спільнота України схвально сприйняла впорядкований Г. Голишем збірник афоризмів «2300 вибраних мудрих думок про книгу і читання»⁷ та навчальний посібник «Історична бібліографія»⁸. Інформативно цінними виявилися й укладені ним біобібліографічні покажчики про відомих науковців О. Є. Лисенка⁹, О. В. Черевка¹⁰ та Т. М. Десятова¹¹.

⁵ Голиш Г. М. Основи нумізматики : навч. посіб. 2-ге вид. Черкаси : Черкаський ЦНТЕІ, 2006. 314 с. : іл.

⁶ Голиш Г. М. Історія історичної науки від найдавніших часів до кінця ХІХ століття: підруч. для студ. вищ. навч. закл. зі спец. «Історія». Черкаси : Вертикаль, 2015. 260 с.: іл.

⁷ 2300 вибраних мудрих думок про книгу і читання / упоряд. Г. М. Голиш. Черкаси : Вертикаль, 2018. -296 с.

⁸ Голиш Г. М. Історична бібліографія: навч.–метод. посіб. Черкаси : В-во ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 011. 55 с.

⁹ Олександр Євгенович Лисенко: доктор історичних наук, професор: до 60-річчя від дня народж. : біобібліогр. покажч. / наук. ред. В. А. Смолій ; уклад.: Г. М. Голиш, Т. В. Заболотна. Київ : В-во Інституту історії України НАН України, 2015. 124 с. (Біобібліографія вчених України).

¹⁰ Черевко Олександр Володимирович : біобібліогр. покажч. : до 60-річчя від дня народження / уклад. Г. М. Голиш, авт. вступ. ст. В. А. Ющенко. Черкаси : Вертикаль, 2019. 134 с. (Бібліографія вчених України; вип. 12).

Левову частку творчого доробку Г. Голиша посідають результати його багатограних краєзнавчих досліджень. У 2000 р. побачив світ підготовлений ним у співавторстві з М. Ф. Пономаренком збірник статей, документів і спогадів з історії Золотоніського краю в період Другої світової війни¹². Значний резонанс у науково-краєзнавчих колах викликало й фундаментальне видання «Подорож Златокраєм. Нарис історії і сьогодення Золотоніського району» (у співавторстві, два видання), передмову до якого написали голови НСКУ академік П. Т. Тронько (перше вид.)¹³ та член-кореспондент О. П. Реєнт (друге вид.)¹⁴.

Історії сільської освіти присвячена книга «Крізь роки й епохи»¹⁵, а минувшині й сьогоденню рідного села ювіляра – двокнижжя «Деньги в українській історії»¹⁶. Разом із іншими краєзнавцями ним укладено краєзнавчі збірники «Не підлягає забуттю»¹⁷ та «Украдене дитинство»¹⁸. Інформативно

¹¹ Десятів Тимофій Михайлович : біобібліогр. покажч. : до 70-річчя від дня народження / уклад., відп. за вип. Г. М. Голиш. Черкаси : Вертикаль, 2020. 68 с.: фото. (Бібліографія вчених України; вип. 16).

¹² Золотоніщина в роки Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр. Документи. Спогади. Статті. / упоряд. : Г. М. Голиш, М. Ф. Пономаренко ; авт. текстів Г. М. Голиш. Черкаси : Відлуння-плюс, 2000. 240 с. : іл.

¹³ Голиш Г. М., Голиш Л. Г., Пономаренко М. Ф. Подорож Златокраєм. Нарис історії та сьогодення Золотоніського району. Черкаси : Вертикаль, 2008. 567 с.

¹⁴ Подорож Златокраєм. Нарис історії Золотоніщини та її поселень від давнини до сьогодення / Г. М. Голиш, Л. Г. Лисиця. 2-е вид. Черкаси : Вертикаль, 2018. 580 с.

¹⁵ Голиш Г. М. Крізь роки й епохи: Історія і сучасність Чапаєвської школи: 150-річчю Чапаєвської школи присвячується. Черкаси : Вертикаль, 2010. 283 с.

¹⁶ Голиш Г. М., Воронай А. Ю., Лисиця Л. Г. Село Деньги в українській історії від давнини до сьогодення: люди і події: іст.-краєзнав. нарис / за ред. Г. М. Голиша ; авт. передм. В. М. Мельниченко. Черкаси : Вертикаль, 2022. 328 с.

¹⁷ Не підлягає забуттю: нацистський окупаційний режим на Черкащині (1941–1944): зб. наук. ст., документів, матеріалів та спогадів / упоряд.: В. М. Мельниченко, Т. А. Клименко, Г. М. Голиш. Черкаси : Вертикаль, 2013. 323 с.

¹⁸ Украдене дитинство: діти і підлітки Черкащини в роки Другої світової війни: зб. наук. ст., док., матеріалів та спогадів / авт.-упоряд.: В. М. Мельниченко, Г. М. Голиш, Т. А. Клименко. Черкаси : Вертикаль, 2015. 192.

*Обласне краєзнавче свято «Моя Черкащина».
Травень 2018 р.*

цінним видається й підготовлений Г. М. Голишем і В. М. Мельниченком біобібліографічний довідник «Краєзнавці Черкащини»¹⁹. Побачили світ і три персоналістичні видання за авторством Г. Голиша, присвячені землякам: поету-академіку Валерію Шпаку²⁰, відомому освітянському функціонеру Володимирі Клименку²¹ та знаному аграрію Дмитру Лисуну²². У ще одному краєзнавчо-біографічному виданні подано вичерпну інформацію про викладачів Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, які завдяки своїм заслугам набули членство в національних творчих спілках України²³.

Неабияку інформативну та джерелознавчу цінність мають і підготовлені Г. Голишем та О. Ільченко два збірники прес-релізів матеріалів газет Черкащини, в яких віддзеркалилося

¹⁹ Краєзнавці Черкащини: біобібліографічний довідник / упоряд.: В. М. Мельниченко, Г. М. Голиш. Черкаси: Вертикаль, 2016. 220 с.

²⁰ Він по-іншому жити не міг: книга-спогад про науковця й поета Валерія Шпака / авт.-упоряд.: Г. М. Голиш, В. П. Ушанов. Черкаси: Вертикаль, 2014. 216 с.

²¹ Спокою в житті не знав: книга-спогад про освітянина Володимира Клименка / авт.-упоряд.: Г. М. Голиш, А. Ю. Логінов; під заг. ред. Г. М. Голиша. Черкаси: Вертикаль, 2016. -240 с. (Подвижники освіти Шевченкового краю; вип. 3).

²² Голиш Г. М. Дмитро Лисун: від Гірників до Плешканів: документальна повість, спогади / авт. передм. В. А. Ющенко. Черкаси: Вертикаль, 2020. 270 с.

²³ Голиш Г. М., Голиш Л. Г. Покликані високим і вічним. Викладачі Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького – члени національних творчих спілок. Черкаси: В-во ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2013. 170 с.

повсякдення Черкаського університету (раніше педіституту) від 1954 до 2020 р.²⁴

Досвідчений вчений і педагог ділився результатами своїх досліджень та досвідом науково-педагогічної діяльності на понад 100 міжнародних, всеукраїнських, обласних, регіональних та міжвузівських науково-практичних та краєзнавчих конференціях, симпозіумах, «круглих столах» та читаннях. Г. Голиш є членом вченої ради університету, бере активну участь у редагуванні (всього близько 137 позицій)²⁵ та рецензуванні наукових і медійних видань (18 позицій)²⁶. Він входить до складу редколегії наукового журналу «Вісник Черкаського університету» (серія «Історичні науки»).

Григорій Михайлович робить посильний внесок у підготовку молодшої наукової зміни: став науковим керівником дисертаційного дослідження здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук²⁷, вісім разів виступив опонентом на захистах, підготував відгуки на 12 авторефератів кандидатських дисертацій. За його керівництвом студентами-

²⁴Черкаський педагогічний інститут на шпальтах газети «Черкаська правда», 1954–1991 рр.: матеріали прес-моніторингу / авт.-упоряд.: Г. М. Голиш, О. В. Ільченко. Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2012. 208 с.; Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького на шпальтах провідних газет Черкащини 1992–2020 рр.: матеріали прес-моніторингу / авт.-упоряд.: Г. М. Голиш, О. В. Ільченко. Черкаси : Вертикаль, 2021. 404 с.

²⁵ Наприклад: Анотований покажчик дисертацій, захищених в Черкаському національному університеті імені Богдана Хмельницького (2004–2020): анот. бібліогр. покажч. : до 100-річчя Черкаського нац. ун-ту ім. Б. Хмельницького / уклад. Н. В. Демченко ; наук. ред. Г. М. Голиш. Черкаси : Гордієнко Є. І., 2021. 376 с.; Чайка С. О. Піщанський хронограф: історико-публіц. есе / наук. ред. Г. М. Голиш. Черкаси : Вертикаль, 2013. 296 с.

²⁶ Напр.: *Бакалець О. А.* Актуальні проблеми української нумізматики, генеалогії та історичного краєзнавства (за письмовими та скарбовими джерелами): [зб. ст.] / рец.: О. А. Коляструк, В. І. Абакумова, Г. М. Голиш. Львів. : Магнолія 2006, 2015. 232 с. Бугаєнко К. С. Бібліотечна справа Черкащини: від першоджерел до сьогодення : історико-краєзнавчий нарис / рец.: В. М. Лазуренко, Г. М. Голиш. Черкаси : Вертикаль, 2023. 172 с.

²⁷ Оніщенко С. Б. Залізничі та залізничники України в другій половині ХХ ст.: соціоісторичний аспект : автореф. дис. ... канд. істор. наук : спец. 07.00.01 «Історія України» / наук. кер. Г. М. Голиш. Черкаси, 2018. 20 с.

випускниками підготовлено понад 70 магістерських та кваліфікаційних робіт.

Невтомний краєзнавець і педагог бере активну участь у громадській роботі університету та області. Від 2003 до 2008 р. він очолював профбюро історико-юридичного факультету (історико-юридично-філософського факультету), був обраний членом Черкаського обкому профспілки працівників освіти і науки. Він є членом творчих об'єднань: Національної спілки журналістів та Національної спілки краєзнавців України. Обирався членом правління обласної організації Національної спілки краєзнавців України та її президії. Від 2023 р. очолює створену з його ініціативи Золотоніську районну організацію НСКУ, підготував програму розвитку краєзнавчого руху в краї, яка затверджена Золотоніською районною радою. Науковець є чільним учасником роботи регіональної топонімичної комісії. В університеті очолює первинну організацію Національної спілки журналістів України, входить до складу секретаріату Черкаської обласної організації НСЖУ.

З метою поширення знань з регіональної історії виступає з цікавими матеріалами у теле- та радіоефірі області, а також на численних публічних заходах. Делегат V з'їзду Федерації профспілок України та IV з'їзду Національної спілки краєзнавців України. Обирався депутатом Чапаєвської сільської ради п'яти скликань, Золотоніської районної ради двох скликань та Черкаської обласної ради (1998–2002). Загальний стаж депутатської діяльності становить майже 30 років. Ювіляр бере активну участь у пам'яткотворчій роботі. Завдяки його ініціативі та концептуальній і організаторській роботі в с. Благодатне з'явилися пам'ятники Матері, а також герою Другої світової війни Григорію Березі, в с. Деньги – пам'ятні знаки Сергію Шелухіну та Св. Луці (В. Войно-Ясенецькому). Біля адміністративного корпусу наукової бібліотеки ім. М. Максимовича з ініціативи Г. Голиша взяли прописку три об'єкти монументального мистецтва: пам'ятний знак «Книжкова мудрість», абстрактна композиція «Норд-Вест»

і меморіальна стела Михайла Максимовича (всі вони споруджені за спонсорські кошти, залучені Г. Голишем)²⁸.

Багаторічна й сумлінна праця Г. М. Голиша відзначена багатьма нагородами. Зокрема, його нагороджено медалями Івана Франка (НАПН України), «За вірність заповітам Кобзаря» (ВУТ «Просвіта»), Богдана Хмельницького, «За збереження історії», «За вірність традиціям» (ВО «Країна»), значком «Відмінник народної освіти», відзнаками «Петро Могила» («За розвиток вищої освіти», МОН) «За активну участь в охороні пам'ятників війни» (УТОПІК), «За особливі заслуги перед Черкащиною», «60 років Черкаській області», «За відданість справі», «200 років з дня народження Т. Шевченка» (Черкаська ОДА), «За сумлінну працю» (Черкаська міська рада), «За розбудову університету» (ЧНУ імені Богдана Хмельницького), Почесними грамотами Міністерства освіти (МОН) України (двічі), Федерації профспілок України, ЦК профспілки працівників освіти та науки, Всеукраїнської громадської організації «Захист дітей війни», Черкаської обласної ради (тричі), обкому профспілки працівників освіти та науки, Золотоніської районної ради та райдержадміністрації, Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького (тричі), Благословенною грамотою Митрополита Київського і всієї України Єпіфанія та ін. Він є лауреатом краєзнавчих премій імені академіка Петра Тронька, імені Михайла Максимовича, імені Михайла Пономаренка, премії імені Народного учителя Олександра Захаренка та журналістської «Прометей», має звання «Почесний краєзнавець України».

Свій 75-річний ювілей Григорій Михайлович зустрів у розквіті творчих сил і енергії, сповненим нових задумів. Запорукою подальших життєвих успіхів подвижника краєзнавства є його фанатична відданість справі, неабиякий творчий потенціал, напрацьований досвід роботи, розуміння й підтримка його колег, рідних та близьких.

²⁸ Інтерв'ю з Г. Голишем. Особ. архів О. Лисенка.